

Prevence kriminality

Mgr. Renáta Rídlová, Ph.D.
renata.ridlova@gmail.com

Úkol

- Představte nějaký konkrétní program, projekt prevence kriminality ze svého okolí

Prevence kriminality

Prevence kriminality zahrnuje veškeré aktivity vyvíjené státním, veřejnoprávním i soukromým sektorem směřující k předcházení páčání trestných činů, ke snížení jejich výskytu i obav z kriminality a to cestou zamezení páčání nebo neutralizací příčin a podmínek vzniku trestných činů (snaha o snížení a odrazení od páčání TČ). Cílem je eliminovat trestnou činnost před jejím započítím a před jejím pokračováním.

Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020 + Akční plán prevence kriminality na léta 2016 až 2020

Oba texty dostupné na <http://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-dokumenty.aspx>

Je vedle represe rovněž součástí trestní politiky, nicméně strategie prevence kriminality realizovány i v dalších oblastech – např. rodinná politika, vzdělávání, problematika týkající se dětí a mládeže, nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, prevence závislostí, problematika národnostních menšin, sociálně vyloučených osob, atd.

Objekty prevence kriminality jsou:

- kriminogenní faktory - prostředí, příčiny a podmínky pro páčání trestné činnosti
- potenciální či skuteční pachatelé trestné činnosti
- potenciální či skutečné oběti trestných činů

Cíle prevence kriminality v ČR

- Snižování míry a závažnosti trestné činnosti.
- Zvyšování pocitu bezpečnosti občanů.
- Začlenění prevence kriminality do politik obcí, krajů i státu.
- Spolupráce mezi orgány státní správy, samosprávy, Policií ČR, občany a nevládními organizacemi, včetně racionálního využívání personálních i finančních zdrojů.
- Obohacování práce Policie ČR o situační přístupy a sociálně preventivní prvky, včetně poradenských a informačních služeb občanům.
- Prohlubování povědomí veřejnosti o legálních možnostech ochrany před trestnou činností.

Strategie kontroly kriminality

1) Represivní strategie

- rovněž preventivní význam
- reakce na již spáchaný trestný čin – aplikace prostředků trestního práva – trestněprávní charakter
- 3 základní principy:
 - **Odstrašení pachatele** - odrazuje pachatele od dalšího kriminálního chování (individuální prevence) a stejný účinek má i na ostatní jedince, kteří se mohou stát potencionálními pachateli (generální prevence)
 - **Zneschopnění pachatele** - izolace, lékařský zákrok, např. u sex. Deviantů
 - **Náprava a resocializace pachatele** - výchovná složka trestů – zejména alternativních + výchovná činnost ve věznicích

2) Preventivní strategie

- Aktivní předcházení zločinu, zaměřuje se především na budoucnost

V praxi se oba přístupy prolínají.

Prevence kriminality

zahrnuje komplex opatření sociální a situační prevence, včetně informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností. Součástí prevence je i pomoc obětem trestných činů. Prevence kriminality úzce souvisí s prevencí dalších sociálně patologických jevů, z nichž k nejzávažnějším patří nejrůznější formy závislostí. Preventivní aktivity se uskutečňují v rámci celostátním, regionálním i místním a v každém tomto případě na úrovni primární, sekundární a terciární.

Dělení prevence kriminality - podle adresátů

System navržený P. Brantinghamem a F. Faustem (1976)

Prevence primární (nepřímá strategie prevence kriminality)

- výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity
- zaměřeno na nejširší veřejnost, působí plošně
- těžiště spočívá v rodině, ve škole a v širším sociálním prostředí

Prevence sekundární (riziková skupina nebo jedinec)

- zaměřuje své aktivity na potenciální pachatele, potenciální oběti a kriminogenní situace (např. závislosti, šikana, záškoláctví, gambling, dlouhodobá nezaměstnanost, atd.) a příčiny kriminogenních situací

Prevence terciární (předchází recidivě)

- spočívá v resocializaci kriminálně narušených osob (pracovní uplatnění vč. rekvalifikace, sociální a rodinné poradenství, pomoc při získávání bydlení, atd.)
- cílem je udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí
- představuje resocializační opatření zaměřující se na ty, kteří trestný čin již spáchali, na lokality, které již byly kriminalitou zasaženy a na osoby, které se již staly oběťmi trestných činů

Dělení prevence kriminality - podle obsahového zaměření

Sociální prevence

- Orientuje se na kriminogenní faktory ovlivňující pachatele a jeho sklony k trestné činnosti; důraz kladen na působení společnosti.
- Základním cílem veškerých intervencí je pozitivně zasáhnout do průběhu života jedince, s cílem oslabit rizikové vlivy a posílit vlivy ochranné. Ideální v období dětství, proto většina programů zaměřena na děti/mládež (snahy ovlivnit výchovné procesy v rodině/ve škole, nabízet vhodné volnočasové aktivity, podporovat/propagovat zdravý životní styl a prosociální hodnoty, atd.)

Situační prevence

- Zaměřená na odstraňování kriminogenních situací, na omezování příležitostí ke spáchání zločinu a na zvyšování rizika dopadení pachatele („příležitost dělá zloděje“).
- Snahy o:
 - zvýšení námahy, kterou musí pachatel při činu vynaložit (např. bezpečnostní zámky, mříže na oknech, uzamykatelná řadicí páka v autě, atd.)
 - zvýšení rizika dopadení pachatele (kamerový systém, alarm, bezpečák v obchodech, atd.),
 - snížení zisku z trestného činu (barva na oblečení, omezené množství peněz na přepážkách, atd.)

Viktimologická prevence

- Podstatou je informační moment - preventivní aktivity spočívají ve zprostředkování informací potenciálním obětem formou plošné osvěty, poradenství, vštěpování obecných i speciálních zásad ochrany ohrožených osob. Osvětová činnost poučuje o tom, jak se mají lidé chovat, aby sebe a svůj majetek zbytečně nevystavovali zvýšenému nebezpečí napadení, ale také jak se před útokem bránit a jak se chovat během a po útoku. Patří sem např. i výcvikové kurzy verbální a fyzické sebeobrany
- Orientace na potenciální i skutečné oběti
- Důležitá je přiměřenost

Zavádění situační prevence je rychlejší, jednodušší a mnohdy i levnější než ostatní formy prevence.

Výsledky jsou bezprostřednější a zřetelnější a účinnost určitého programu snadněji ověřitelná, proto je také státem nejvíce podporovaná. Na druhé straně je účinnost situační prevence pouze krátkodobá nebo vede k tzv. přesunu kriminality.

Dělení prevence kriminality - podle úrovní

V České republice je prevence kriminality organizována na třech úrovních:

- 1. Na meziresortní úrovni** - vytváření preventivní politiky vlády ve vztahu k obecné kriminalitě a koordinace preventivních činností jednotlivých resortů zastoupených v Republikovém výboru pro prevenci kriminality. Situační prevenci kriminality se věnuje Poradní sbor pro situační prevenci kriminality.
- 2. Na resortní úrovni** - programy prevence kriminality vycházejí z věcné působnosti jednotlivých ministerstev, obohacují jejich běžné činnosti o nové prvky a přístupy a ovlivňují tvorbu příslušné legislativy.
- 3. Na místní úrovni** - orgány veřejné správy, police, nevládní organizace a další instituce působící v obcích. Podstatou systému prevence kriminality na místní úrovni je optimální rozložení působnosti v oblastech sociální a situační prevence s ohledem na místní situaci, potřeby i možnosti.
 - Z hlediska účinnosti jsou nejefektivnější programy prevence kriminality na místní úrovni.
 - Za realizaci programů prevence kriminality nesou odpovědnost obecní zastupitelstva.

Formy přesunu kriminality

1. **Teritoriální přesun** (např. do sousedství, kde není objekt tak dobře zabezpečen)
2. **Časový přesun** (např. krádeže se z večerních hodin přesunou do časných ranních hodin)
3. **Funkční přesun** (např. krádeže nahrazují loupeže)
4. **Přesun v taktice** (např. pachatel namísto vniknutí do objektu dveřmi rozbije okno)
5. **Přesun v objektech** (např. místo přepadávání ozbrojených majitelům obchodů dochází k přepadávání podnapilých chodců)

Zdroj

- www.mvcr.cz
- <http://www.prevencekriminality.cz>
- <http://www.fsps.muni.cz/inovace-SEBS-ASEBS/elearning/kriminologie/kontrola>